Novi minister prosvete

V vladi gospoda dr. Stojadinovića je prevzel portfelj ministrstva prosvete g. Dobrivoje Stošović.

Novi minister prosvete g. Dobrivoje Stošović.

G. Dobrivoje Stošović je rojen v Brusu v kopaoničkem srezu 1894. leta. Po dovršeni osnovni šoli v Blacu, je absolviral gimnazijo v Beogradu in odtod odšel študirat v London in Cambridge, kjer je na ekonomsko finančnem oddelku diplomiral 1922. leta. Po povratku s študij je bil imenovan za tajnika ministrstva financ, a pozneje za šefa odseka kjer je ostal do osnovanja Privilegirane agrarne banke. V tej je bil l. 1929. imenovan za glavnega tajnika. 1931. leta je postal direktor, a februarja meseca letošnjega leta je dosegel v istem zavodu že položaj generalnega direktorja in je ostal na tem mestu do dneva, ko je bil imenovan za ministra prosvete. V času službovanja v ministrstvu financ so bile g. Štošoviću poverjene razne misije v inozemstvu. Sodeloval je kot tajnik naše delegacije za reguliranje vojnih dolgov v Ameriki 1926. leta, na Angleškem 1927. i t. d.

G. Štošović se je bavil tudi z novinarstvom in je posvečal posebno pažnjo gospodarsko-finančnim vprašanjem. Bil je urednik »Beograjske ekonomske revije«, ki je izhajala v francoščini in angleščini. Uredil je tudi »Godišnjak kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca«, v katerem je izčrpno opisal celokupno naše finančno ekonomsko življenje. »Godišnjak« je bil publiciran v Londonu v angleščini. G. Štošović je odlikovan z redom Sv. Save in redom Jugoslovanske krone.

Bil je tudi v svetovni vojni.

Pri volitvah 5. maja je bil izvoljen za narodnega poslanca v prokupačkem srezu.

Novega g. ministra prosvete čakajo mnogi in težki problemi, ki spadajo v območje naše prosvete. Ampak, kot nobenemu drugemu poslu, potrebno je posvetiti vso svojo psihično in fizično sposobnost predvsem onemu poslu, katerega smoter je dvigniti naš narod do one kulturne višine, radi katere se mu bodo prijatelji čudili in ga zlobneži zavidali. Za to delo naj ne bo nobeden trud prevelik, nobeno prizadevanje pretežko. V tem plemenitem delu bo našel novi g. minister prosvete iskrene sodelavce tudi v predstavnikih jugoslovenskega učiteljstva.

Vprašanje učiteljske stanarine

V učiteljskih, kakor tudi v izvenučiteljskih vrstah je povzročalo vprašanje naše stanarine mnogo razburjenja. Prav v zadnjem času se to vprašanje večkrat načenja in je potrebno, da spregovorimo o njem nekaj besed.

Zakon o narodnih šolah iz l. 1931. vsebuje točna določila glede učiteljskih naturalnih stanovanj, določa pa tudi višino stanarine, ki jo morajo plačati šolske občine kot odškodnino, ako ne morejo nuditi učiteljstvu naturalnega stanovanja. Bistvo teh določil je iskati edino le v tem, ali je hotel zakonodajalec zasigurati učiteljstvu stanovanje, ali mu je hotel zvišati dohodke na ta način, da prispeva tudi občina svoj del k plači, ki jo prejema učiteljstvo od države! Vsekakor je možno le prvo, namreč, da se je hotelo zagotoviti učiteljstvu stanovanje.

Šole so se in se še otvarjajo dandanes že v najbolj zakotni vasi. Učitelj pride na šolo, a ne najde stanovanja! In niso bili redki primeri, ko je morala biti šola zaprta prav zaradi tega, ker učitelj, nameščen na šolo, ni dobil stanovanja in je moral prositi za drugo mesto. Takim primerom se je hotel zakonodajalec izogniti z določbami § 23. zakona o narodnih šolah, kjer pravi:

Dolžnosti šolskih občin so:

1. sezidati in v dobrem stanju držati šolska poslopja ...; **stanovanja za učitelje** in slugo.

Prav tako je razvidna namera zakonodajalca zagotoviti učiteljstvu stanovanja in stanarino iz § 29. zakona o narodnih šolah, ki se glasi:

Poleg upraviteljevega stanovanja mora imeti vsaka šola v bližini toliko obveznih stanovanj za učitelje, kolikor ima šola oddelkov, kakor tudi stanovanje za enega slugo. Brez predpisanega števila teh stanovanj s potrebnimi pritiklinami se ne more ustanoviti šola niti nov oddelek.

V mestih in trgih se daje lahko namesto stanovanja stanarina...

Najbolje so ukrenile one občine, ki so preskrbele toliko stanovanj, kolikor ima razredov šola. S tem je ustreženo učiteljstvu, ki mu ni potreba iskati stanovanja, ko pride v službeni kraj, a istočasno je ustreženo tudi občini, ki sicer investira nek gotov kapital v stavbo za učiteljska stanovanja, vendar ji za vselej odpade plačevanje stanarine. Vsakdo, ki objektivno sodi in pozna tudi določbe zakona o narodnih šolah, uvidi, da je najbolje, če občine zidajo stanovanja.

§ 84. omenjenega zakona pravi povsem določno:

Vsi državni učitelji narodnih šol imajo pravico na stanovanje, oziroma stanarino po § 23. in § 29. tega zakona.

Zakon ima torej v tem pogledu povsem točna določila, in če hočemo nekoliko podkrepiti ta določila, se nam je treba ozreti le nekoliko naokrog. Orožniki in financarji imajo povsod v svojih uradnih prostorih tudi stanovanja. Tudi železničarji so zadosti dobro oskrbljeni s službenimi stanovanji. Kjerkoli je cerkev, povsod je tudi župnišče, ponekod tudi kaplanija. — Vsi oni poklici, katere vodi služba v oddaljene vasi, so preskrbljeni s stanovanji, a učiteljstvu je bilo to priznano šele z zakonom o narodnih šolah iz l. 1931. Nekatere, zelo redke občine so to potrebo uvidele že prej, a za one, kjer ni stanovanj za učiteljstvo, določa § 173. Zakona o narodnih šolah:

»Kjer na deželi ni stanovanj za učitelje, je šolska občina dolžna sezidati jih najkasneje v roku šestih let, ko stopi ta zakon v veljavo.«

Za čas, dokler stanovanja niso zidana, je določena stanarina. Mi radi priznamo, da plačujejo nekatere občine stanarino težje nego druge, toda učiteljstvo more poudariti le eno: Določbe Zakona o narodnih šolah v pogledu stanarin **so edina socialna zaščita učiteljstva. Te določbe predstavljajo namreč najvažnejše vprašanje učiteljskega socialnega zavarovanja.**

Onemu učiteljstvu, ki nima naturalnega stanovanja in prejema, v smislu določil zakona, stanarino, bi bilo celo ljubše, da bi prejemalo stanarino direktno od banovine ali države, a ker nočemo ostati samo pri polovici predloga, smo šli tudi dalje in predlagali, naj banovina, odnosno država izterja od občin učiteljstvu pripadajočo stanarino. S tem bi pač občine ne mogle prihraniti ničesar, pridobilo pa bi učiteljstvo, ki bi prejemalo stanarino rednejše.

Učiteljstvu so naturalna stanovanja nujno potrebna. Kdor priznava potrebo narodne šole in uvidi njeno neizmerno korist za kulturni dvig naroda, mora priznati, da je imel zakonodajalec pri vnašanju določil o naturalnem stanovanju, odnosno stanarini učiteljstva pravi namen nuditi učiteljstvu ono najnujnejšo socialno zaščito, ki mu je v težkih razmerah, v raznih službenih krajih nujno potrebna.

Učiteljstvo vedno poudarja, da naturalno stanovanje, odnosno ekvivalentna po zakonu določena stanarina ne pripada k učiteljski plači, marveč je to le nujna posledica, ki izhaja iz potrebe pravilnega razvoja našega narodnega šolstva.

Splošne vesti

PREDSEDSTVO JUU.

Dnevno časopisje je priobčilo netočno vest, da sta predsednik JUU tov. Ivan Dimnik in podpredsednik tov. Đorđe Mirkov premeščena iz Beograda in sicer prvi v Ljubljano, a drugi v Novi Sad. Vest je imela tendenco ustvariti mišljenje, da oba funkcionarja udruženja ne bosta več mogla vršiti dolžnosti pri centralnem odboru Učiteljskega udruženja.

Resnica je, da sta tov. Dimnik in Mirkov ostala v Beogradu in vršita tam še nadalje svoje funkcije.

— **Uradne ure na sekciji bodo tekom počitnic le dopoldne od 8 do 12.**

— **Izhajanje »Učiteljskega tovariša« med počitnicami.** Kot že več let tako bo tudi letos izhajal med glavnimi počitnicami »Učiteljski tovariš« le vsakih 14 dni. S prvim septembrom začne izhajati ponovno, redno tedensko.

— **Prenočišča za udeležence banovinske skupščine.** Prosimo, da se vsi, ki nameravajo prenočevati v Akademskem kolegiju, prijavijo z dopisnico sekciji vsaj do **10. t. m.**

REDKI JUBILEJI

1. julija t. l. so obhajali nekateri meteorološki opazovalci v dravski banovini redek jubilej, namreč 40 letnico zvestega meteorološkega opazovanja na enem in istem mestu.

So to gospodje:

Verbič Mihajlo, šol. upravitelj v p. v Sodražici, **Skvarča** Ivan, sodni oficial v pok. na Vrhniki in **Košutnik** Josip, šol. uprav. v pok. v Vojniku.

V teh treh krajih so imenovani gospodje 1. julija 1895. prevzeli naporno opazovanje vremena in podnebja. Opazovanje je naporno radi tega, ker je opazovalec **navezan** na beleženje vremenskih elementov, predvsem temperature zraka, trikrat na dan, in sicer ob 7. uri zjutraj, ob 2. uri popoldan in ob 9. uri zvečer. Opazovanje zahteva točnosti, tako glede časa, kakor glede čitanja instrumentov. Gori omenjeni gospodje vršijo to tiho delo nepretrgoma že **40 let.** Je to višek vztrajnosti in potrpežljivosti.

Uprava državnega Zavoda za Meteorologijo in Geodinamiko na ljubljanski univerzi je tudi ugotovila, da so vsa opazovanja točna in zanesljiva, za kar jim izreka **javno zahvalo.** Želi samo, da bi, posebno med p. n. učiteljstvom, našla še marsikaterega tako idealnega posnemovalca, kakor so ti gospodje. Pri malenkostni nagradi (370 Din in manj letno) za vse to ogromno kulturno delo je izključeno, da bi gospode zadrževali pri tem materialistični oziri. Samo čisto veselje do kulturnega dela in gola ljubezen do prirode jih je toliko časa priklenila k meteorološki hišici. Gospodje še dalje vztrajajo pri opazovanju kljub visoki starosti. Hvala jim!

— **Mariborski maturanti iz l. 1910.** Naš dobri tovariš Vauda Mirko nas vabi k proslavi 25 letnice v Mariboru. Ker je to izreden jubilej, zato upam, da se nas bo zbralo vseh 16 živečih tovarišev tega letnika. Tudi onih 7 tovarišev, ki niso utegnili priti na proslavo 20 letnice, ne sme ostati doma. Na veselo svidenje v avgustu v Mariboru. G. V. Celje.

— **Maturantom ljubljanskega učiteljišča iz leta 1907!** Kakor dogovorjeno na lanskem sestanku, se snidemo letos dne 8. julija na Ovsišah pri tov. Blažiču. Odhod iz Ljubljane ob 15.42 uri. Radi prenočišča se javite pravočasno pri imenovanem tovarišu.

— **Maturante ljub. moškega učiteljišča iz leta 1925.** obveščam, da se proslava desetletnice ne bo vršila 7. julija t. l., ker so se javili samo trije tovariši, drugi so najbrže prezrli moje vabilo v »Učit. tovarišu« z dne 6. junija 1935. Prosim pa vse one tovariše, ki prebivajo za časa počitnic v Ljubljani, da se udeleže gotovo dne 1. avgusta 1935. kratkega sestanka ob 10. uri dopoldne v gostilni Štefana Mencingerja na Šmartinski cesti v Ljubljani glede določitve časa in kraja naše proslave. Do tedaj pa želim vsem vesele počitnice. — **Rupnik Vinko**, strok. učitelj, Ljubljana, gluhonemnica.

Osebne zadeve

—i **Napredovali so** učitelji(ce) v **V. skupino: Gradnik** Rajko, sres. š. nadzornik iz Radovljice, **Poplatnik** Franc od Sv. Tomaža, **Logar** Franja iz Laporja; v **VIII. skupino: Bezeljak** Marija iz Unca, **Schauer** Lea iz Brezja, **Mlekuž** Fran iz Svetine, **Vaupot** Mihaela iz Cankove, **Juretič** Branka iz Laz.

—i **Prevedeni** v **IX. skupino** so: **Mikulič** Oton iz Leskovca, **Traven** Lovro iz Trboj, **Košutnik** Roman iz Majšperka, **Fable** Božidar iz Sv. Roka ob Sotli.

—i **Napredovali so v V. skupino: Vizjak** Ciril, sreski šolski nadzornik v Novem mestu; **Praprotnik** Miroslav, učitelj iz Homca; **v VI. skupino: Lavrič** Vinko in **Pivek** Ivan, veroučitelja iz Ljubljane; **Žmavc** Josip, veroučitelj iz Trbovelj; **v VIII. skupino: Grčman-Trtnik** Vekoslava iz Rajhenburga; **Šifrar** Marija iz Boštanja.

Učiteljski pravnik

—§ **Vprašanje:** J. A. iz Slovg.

1. Dne 9. VII. 1935. imam pravico prositi za napredovanje v VII. skupino. Ko sem napredoval v VIII. skupino, sem moral čakati na plačo 13 mesecev. Ako bom sedaj (drugič!) napredoval v VII. skupino, ali bom moral **tudi** čakati 13 mesecev?

2. Ob prevedbi 1931. leta sem bil preveden v IX. skupino. Ako bi sedaj prosil za **prevedbo** mesto **za** napredovanje in bi se me

Pred nakupom si oglejte nova chromirana

PUCH kolesa

z novo zavoro na prednjo os.

Na ugodna mesečna odplačila!

IGN. VOK, LJUBLJANA

Tavčarjeva ulica štev. 7

Podružnice: Kranj, Celje, Novo mesto

Drobiž

Štanga - Marn - »Učiteljski tovariš«, Jezičnik in dr. A. B. Jeglič.

Pot se spenja v breg. Piski hlapona, ki drvi skozi zasavsko sotesko izginjajo v dalji. Ko stojiš na vrhu previsa se ti odpre pogled širom na zelene griče Zasavja. Še vržeš zadnji pogled na modrikasto zeleno vodno kačo: Savo, potem pa jo ubereš proti samevajoči vasici Štangi pri Litiji, ki je znana po svojih treh zanimivostih. V štangarski cerkvi domuje sv. Anton zaščitnik zakona željnih devic, štangarske češnje so tudi Ljubljančanom najbolj znana in cenena sadna poslastica, štangarska soseska pa je dala našemu narodu dva pomembna moža Franceta in Josipa Marna. Prvi je obilo deloval na zbližanju med Slovenci in Čehi pa med Slovenci in Hrvati. Drugi, profesor, je vzgajal mnoge naše literate, sodeloval kot vnet jezikoslovec in slovstveni zgodovinar polnih 30 let pri našem »Učiteljskem tovarišu«, bil pa je tudi predsednik »Slovenske matice«.

Le kaki dve uri hoda je z litijske postaje k cerkvici, kjer so krstili Jožeta Marna. Pot je tako zložna, da jo zmore vsak. Med travniki te vodi, pa se potem skrije v gozdove in preden zaviješ v vas, te sprejmejo orkestri čričkov... Ob prehodu pomladi v poletje je tu najlepše. Kdor si bo tekom počitnic utegnil odtrgati dan za obisk naše skrite vasice, mu menda ne bo žal nikoli.

Hribovski kraji so tu. Z majhnimi naselji, ki jim še do danes ni ustreženo v želji po stalni osnovni šoli. Zdaj imajo v Štangi le zasilno enorazrednico, koder poučuje že dolgo vrsto let domači župnik, ki stopa prav te dni v pokoj.

* * *

Josip Marn se je rodil 13. marca 1832. Pred tremi leti so praznovali tu gori lepo spominsko svečanost: 100 letnico njegovega rojstva. Pobudo za proslavo je dala »Slovenska Matica«, litijsko sres. društvo JUU pa je poklonilo venec, edinega, ki se je položil na spominsko ploščo odličnega štangarskega rojaka. Zanimivo je njegovo življenje. Marn je odšel po končanih srednjih šolah v bogoslovje. Kaplanoval je v Horjulu, a je še vedno čutil veselje do profesorskega poklica in slovenščine in se je medtem pripravljal za profesorja. Izpite je šel polagat na Dunaj.

Mladi profesor Marn se je spoznal v Ljubljani z učiteljem Andrejem Praprotnikom, buditeljem slovenskega učiteljstva. V »Novicah« l. 1860. je napovedal Praprotnik nov šolski list. Ta je izšel 1. prosinca 1861. z naslovom našega današnjega stanovskega lista, a so ga po pravilih tistega časa imenovali: »Učiteljski Tovarš«.

Med sotrudnike Praprotnikovega stanovskega lista, ki je imel pa tudi odprte predale za jezikovne in narodne probleme, je vstopil tudi profesor Marn. Mladi literarni zgodovinar je pričel zbirati življenjepise vseh znanih slovenskih velmož in jih je priobčeval potem v posameznih številkah »Učiteljskega Tovarša«. Vsako leto pa mu je urednik Andrej Praprotnik dovolil, da je svoje članke, zgodovinske paberke —, zbral konec leta v posebno knjižico, ki ji je nadel ime »Jezičnik«.

Neumorni sotrudnik našega lista že od njegovih prvih početkov, je zaključil svoje prispevke l. 1892. Ob tisti priliki, ko se je umikal že v zasluženi pokoj — leto kasneje pa je že preminul — je izšel njegov 30. letnik »Jezičnika«.

Poslednje svoje vrste po 30-letnem sodelovanju pri »Učiteljskem Tovaršu« je posvetil listu s temile besedami: »Da bi podpiral dobrega Praprotnika pri vredovanju Učiteljskega Tovarša, jel sem v njem spisovati 1863. »Pomenke o slovenskem pisanji«, ter si izprosil naposled za nagrado nekoliko prostih odtiskov, katerim sem dal naslov »Jezičnik«. Jezikala sta namreč v pomenkih »poredni Učenec in neporedni Tovarš« o jeziku slovenskem, o raznih oblikah v pisanju, ki so takrat se jako hitro spreminjale i. t. d. za pouk in kratek čas.«

Ob zakjučku tega svojega posvetila pa obžaluje marljivi mož, da mora to svoje delo skleniti: »Kar je prejšnji vrednik Tovaršev rekel: Brez Jezičnika bi že ne bilo Tovarša, to rečem nasproti tudi jaz: Brez Tovarša bi ne bilo Jezičnika. Čast torej Učiteljskemu Tovaršu.«

Pa bo kdo vprašal, ali ima teh 30 letnikov »Jezičnika« dandanes še kako vrednost?! Le stopite v našo licejsko knjižnico in poprosite naj Vam posodijo katerikoli letnik »Jezičnika« na dom. Prošnjo bodo odbili. Saj povprašujejo po »Jezičnikih« vsak dan profesorji in dijaki in drugi, ki so jim Marnovi spisi bogat vir za njih študije.

V zaključnem letniku »Jezičnika« je razpravljal Marn o 20 slovenskih velmožeh. Predzadnje poglavje je posvetil visokemu jubilantu dr. Antonu Bonaventuri Jegliču, prav ob polovici sedanjih njegovih 85 let.

Marn piše več strani obsegajočo razpravo o Jegliču, ki je bil njegov izredno nadarjen in izredno marljiv učenec vseh osem let na gimnaziji. Primerja Jegliča in Kržiča, kasnejšega urednika mladinskega lista »Angelčka«. Pravi: »Kržič je podoben tihemu potoku, ki rosi in napaja velike travnike pa mlade livade. Jeglič pa se mu zdi podoben deroči reki, ki podere, pobere in potegne s seboj vse, kar ji pride nasproti.«

Marn beleži z veseljem lepe uspehe svojega učenca Jegliča, ki je že kot mlad bogoslovec sodeloval v »Letopisih« Matice Slovenske kot avtor razprav z značko A. J.

Jeglič je bil že kot dijak marljiv pisatelj; a se je tem bolj lotil pisateljevanja potem, ko je stopil med ljudstvo kot dušni pastir.

Zanimivo je, da štejemo Jegliča tudi med pedagoške pisatelje. Kot mlad vrhbosanski škof je uvidel pomanjkanje vzgojeslovne literature med učitelji in učiteljiščniki v Bosni in Hercegovini v devetdesetih letih prejšnjega stoletja. Zato je napisal sam eno prvih pedagoških knjig za Bosance z naslovom »Uzgojeslovje za učitelje i učiteljske pripravnike«. Izdal jo je v samozaložbi pri Spindlerju in Löschnerju v Sarajevu z naslednjim predgovorom:

»Nadam se, da ova moja knjiga neće biti suvišna, budući, da naši učitelji i naši učiteljski pripravniki imadu samo jednu naški pisanu knjigu o uzgojnoj znanosti.

Gledao sam, da knjigu tako udesim, kako bi im njihovo znanje o uzgoju mogla nadopuniti, usavršiti a možda u gdekojim tačkama i ispraviti, te ih oduševiti za njihovu prezvišenu zvanje.«

— nč —